

Umsögn Landssamtakanna Þroskahjálpar um áform um skipan nefndar til að kanna aðbúnað barna sem vistuð voru fyrir atbeina stjórnvalda á einkaheimilum

26. maí 2026

Landssamtökin Þroskahjálpar eru heildarsamtök fatlaðs fólks, sem vinna sérstaklega að réttinda- og hagsmunamálum allra fatlaðra barna og aðstandenda þeirra og fólks með þroskahömlun og/eða skyldar fatlanir. Samtökin byggja stefnu sína og starfsemi á samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks, barnasáttmála SP og öðrum fjölpjódlegum mannréttindasamningum sem íslenska ríkið hefur skuldbundið sig til að framfylgja, sem og heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna, sem hafa það meginmarkmið ***að skilja engan eftir.***

Landssamtökin Þroskahjálpar taka heils hugar undir það sem fram kemur í umsögn ÖBÍ-réttindasamtaka, dags. 26. maí 2026, um þau áform sem hér eru til umfjöllunar og vilja á þessu stigi koma eftirfarandi á framfæri við forsætisráðuneytið.

Íslenska ríkið fullgilti samning SP um réttindi fatlaðs fólks árið 2016 og skuldbatt sig þar með til að framfylgja öllum ákvæðum hans. Samningurinn var lögfestur, með ***lögum nr. 80/2025*** og þá er í gangi af hálfu ríkisins sérstök landsáætlun um innleiðingu hans.

4. gr. samnings SP um réttindi fatlaðs fólks hefur yfirskriftina ***Almennar skuldbindingar.*** Þar segir:

1. *Aðildarríkin skuldbinda sig til þess að efla og tryggja að fullu öll mannréttindi og grundvallarfrelsi fyrir allt fatlað fólk án mismununar af nokkru tagi á grundvelli fötlunar.*

Aðildarríkin skuldbinda sig í þessu skyni til:

a) ***að samþykkja alla viðeigandi löggjöf og ráðstafanir á sviði stjórnsýslu og aðrar ráðstafanir til að tryggja þau réttindi sem viðurkennd eru með samningi þessum,***

b) ***að gera allar viðeigandi ráðstafanir, þar á meðal með lagasetningu, til þess***

að gildandi lögum, reglum, venjum og starfsháttum, sem fela í sér mismunun gagnvart fötluðu fólki, verði breytt eða þau afnumin, ...

Í samningnum eru ýmis ákvæði, sem hafa verulega þýðingu m.t.t. þeirra áforma um lagasetningu, sem hér eru til umsagnar.

Í **3. mgr. 4. gr.** samningsins segir:

*Við þróun og innleiðingu löggjafar og stefnu við innleiðingu samnings þessa og við annað ákvörðunartökuferli varðandi málefni fatlaðs fólks, **skulu aðildarríkin hafa náið samráð við fatlað fólk og tryggja virka þátttöku þess, þar á meðal fatlaðra barna, með milligöngu samtaka sem koma fram fyrir þess hönd.***

Með vísan til framangreinds og þeirra veigamiklu hagsmuna og mikilsverðu réttinda, sem fyrirhuguð lagasetning varðar m.t.t. fatlaðs fólks, hvetja samtökin forsætisráðuneytið eindregið til að vera í virku og nánu samráði við hagsmunasamtök fatlaðs fólks við undirbúning og gerð þess lagafrumvarps sem hér er til umfjöllunar og lýsa miklum vilja til þess samráðs við ráðuneytið. Samtökin benda í þessu sambandi á, að kynning áforma um gerð lagafrumvarps er alls ekki ***náið samráð*** og ***virik þátttaka*** í skilningi **3. mgr. 4. gr.** samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks, sbr. **lög nr. 80/2025**.

Virðingarfyllst.

Guðmundur Ármann Pétursson, formaður Landssamtakanna Þroskahjálpar

Anna Lára Steindal, framkvæmdastjóri Landssamtakanna Þroskahjálpar

Katarzyna Kubiś, verkefnastjóri Landssamtakanna Þroskahjálpar í málefnum fatlaðra barna